

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ ИСТОРИЈСКОГ МУЗЕЈА СРБИЈЕ У 1983. ГОДИНИ (Сажета верзија)

Историјски музеј Србије је у 1983. години, у којој је 18. фебруара обележио и 20-годишњицу свог постојања и рада, наставио са остваривањем средњорочног програма 1981—1985. године за 1983. годину.

Значајна активност Музеја била је усмерена на *решавање проблема смештаја и заштите музејског материјала*, али ни у овој, као ни ранијих година, овај проблем није решен. Крајем године ребалансом републичког буџета за 1983. годину Музеју је одобрена, за решавање проблема смештаја, сума од 50.000.000,00 динара.

Средства одобрена од РЗК за активности Музеја у 1983. години нису била довољна за спровођење планираног програма рада, па је извршена његова ревизија и усклађивање са одобреним средствима.

Истраживачким радом, откупом и путем поклона Музеј је обогатио музејске збирке за 1285 предмета (откупом: 912, поклоном: 373). За откуп је утрошено 500.000,00 динара (одобрено од РЗК за редован откуп 350.000,00 и накнадно одобрено 150.000,00 динара). У току године инвентарисана су 584 предмета из разних збирки.

У оквиру *Документационог центра Музеја* уписано је у Књигу уласка музејског материјала 1368 предмета, откупљених и поклоњених у 1981. и 1982. години; обрађено је 390 картона Централне картотеке и 801 картон помоћних картотека; у Инвентар разгледница уписано је 80 разгледница, у Регистар збирки уписано је 117 предмета; у оквиру Фототеке снимљен је и инвентарисан 81 предмет (фонд проф. Борба Станојевића); за Стручни архив Музеја вршено је редовно прикупљање документације и илустрованог материјала о изложбеној активности Музеја, а у оквиру Хемеротеке извршена је класификација и одлагање 1186 написа из штампе који се односе на издавачку и изложбену активност свих музеја у СР Србији.

У *конзерваторско препараторској радионици* обављена је конзервација 142 предмета од дрвета, метала, текстила и другог материјала. Вршена је превентивна заштита предмета у депоима и предмета припремљених за изложбе.

Рађено је на *словима од интереса за Републику у земљи и у иностранству*. У организацији ИМС одржано је у Београду, 10. I 1983. године, саветовање музејских радника Србије (без покрајина) о Предлогу историјских предмета од изузетног значаја. На овом саветовању два представника ИМС су поднела уводне реферате. Представници Музеја радили су у Комисији за допуну Предлога историјских предмета од изузетног значаја, у Радној групи Заједнице музеја Србије за израду предлога Правилника о вођењу јединствене документације у СР Србији; у Комисији (инспекцији) Републичког комитета за културу — са задатком да се изврши надзор и утврди стање у Народном музеју у Београду, Шапцу и Краљеву. Организован је, према усвојеном програму, истраживачки рад и рад на заштити музејских предмета у манастиру Хиландару

(Грчка); припремљен је предлог за истраживачки рад — ради заштите историјских предмета у НР Мађарској и СР Румунији.

У оквиру издавачке делатности из штампе је изашао бр. 19 Зборника Историјског музеја Србије са посебним прилогом под насловом „Музејске поставке и њихов допринос неговању револуционарних традиција“. Припремљен је и предат у штампу бр. 20 Зборника Историјског музеја Србије. У штампи је и монографија „Порекло и карактеристике кабанице код Јужних Словена“, чији је аутор мр Желјка Шкорић, кустос ИМС (излази из штампе током јануара 1984. године). Објављени су и каталози свих изложби приказаних током године.

Током 1983. године Музеј је имао веома богату изложбену активност. Радило се на разради концепције сталне музејске поставке по периодима — од досељавања на Балканско полуострво до данашњих дана, и организовано је приказивање изложби чији ће експонати представљати базу будуће сталне поставке. Изложбе су организоване у Београду и другим градовима Србије, у оквиру међурепубличко-покрајинске и међународне сарадње. У 1983. години отворене су у Београду нове изложбе: 1) „Карл Маркс и социјалистички покрет у Србији до стварања КПЈ“ (поводом 100-годишњице смрти К. Маркса). Изложба је приказана и у Титовом Ужицу, Нишу, Врању, Новом Саду и Шапцу. Број посетилаца — укупно око 25.000; 2) „Тимочка буна 1883. године“ (поводом 100-годишњице). Изложба је приказана и у Бољевцу, Зајечару, Књажевцу и Бору. Број посетилаца — укупно око 25.000; 3) „Тито у партизанској штампи 1941—1945“. Изложба је још отворена у Музеју „25. мај“. Број посетилаца за протеклих месец и по дана око 10.000.

Поред већ наведених изложби, отворених 1983. године у Београду, а приказаних и у другим градовима Србије, приказана је у Аранђеловцу и изложба: „Оружје и опрема средњовековног ратника у Србији“. Број посетилаца у току тромесечног трајања изложбе је око 5.000.

У 1983. години није приказана изложба: „Графика као историјски извор (1804—1914)“, јер је за њено приказивање обезбеђена Галерија САНУ, али тек у мају 1984. године.

Истовремено је рађено и на припремама три значајне изложбе: 1) „Организација и наоружање војске у I српском устанку“, чије је отварање утврђено за 15. V 1984. године. Утврђена је и усвојена концепција изложбе, а завршен је и синаопсис, који ће Стручно веће Музеја размотрити у јануару 1984. године; 2) „Ослобођење Србије 1944. године“, чије је приказивање планирано за октобар 1984. године; 3) „Друштвено-политички развитак Србије 1944—1950“, којом ће 1985. године бити обележена 40-годишњица КП Србије.

Организоване су и приказане и три непланиране изложбе (на бази слободне размене рада): 1) „Осам деценија синдиката и прве радничке школе у Србији (1903—1983)“. Изложба је, на тражење Савеза синдиката Србије и Београда, организована у просторијама биоскопа „Балкан“, где је 20. XII 1903. године одржан Оснивачки конгрес Радничког савеза. Број посетилаца око 7.000; 2) „Авнојски новембар 1943“. — Изложба у сарадњи са Савезом издавача Југославије приказана на Сајму књига у Београду. Број посетилаца

око 100.000; 3) „Накит у Србији од праисторије до XIX века“. Изложба је организована у сарадњи са Златарном Цеље, на међународној изложби злата у Цељу.

Музеј је организовао и врло богату изложбену активност у оквиру међурејубличко-покрајинске сарадње. Изложба: „Књижевност народноослободилачке борбе 1941—1945“ приказана је у Скопљу (број посетилаца око 5.000) и Приштини (број посетилаца око 4.000), а изложба: „Карл Маркс и социјалистички покрет у Србији до стварања КПЈ“ у Новом Саду (број посетилаца око 3.000). Планирано приказивање изложбе: „Оружје и опрема средњовековног ратника у Србији“ у Покрајинском музеју у Марибору није остварено због немогућности Музеја из Марибора да се ова изложба реализује у 1984. години.

Истовремено, у току године, у Београду су, на бази реципроцитета, приказане изложбе: 1) „Трагови и сећања“ — изложба Музеја револуције из Новог Сада. Број посетилаца око 1.000; 2) „Партизански плакат“ — изложба Музеја људске револуције Словеније из Љубљане. Број посетилаца око 3.000; 3) „Свједочанства о устанку у Хрватској 1941“ — изложба Музеја револуције народа Хрватске из Загреба (број посетилаца око 4.000); 4) „Четрнаеста дивизија у Штајерској“ — изложба Музеја народног ослобођења из Марибора (број посетилаца око 2.000).

На плану међународне сарадње организоване су следеће изложбе: 1) у Познању (НР Пољска) приказана је изложба ИМС: „Концентрациони и заробљенички логори — насиље и отпор“. Број посетилаца око 10.000; 2) у Београду: „90 година од оснивања Социјалистичке партије Румуније“ (изложба Музеја историје Комунистичке партије и демократског покрета СР Румуније из Букурешта). Број посетилаца око 1.500.

Према усвојеном програму, у Београду је било предвиђено приказивање изложбе: „60 година од септембарског народног антифашистичког устанка 1923. године“ (изложба Народног историјског музеја Бугарске из Софије), али до реализације није дошло због неприхватања Музеја из Софије да се на изложби прикаже улога и учешће Македонаца из Пиринске Македоније у овом устанку.

У току 1983. године Историјски музеј Србије је одређен за координатора у припреми југословенског дела велике међународне изложбе „Алати на тлу југоисточне Европе од XIII—XIX века“, чији је организатор проф. др Андре Гију, директор Високе политичке школе у Паризу. Отварање изложбе, уз учешће СФРЈ, Румуније, Бугарске и Грчке, планирано је за септембар 1984. године у Паризу (Палата Бобур).

Настављена је сарадња Музеја са институцијама из области образовања, науке и културе. У оквиру сарадње са факултетима и школама вршена је одговарајућа стручна обука студената и ученика. Настављена је сарадња са другим музејима ради размене искустава, стручне помоћи, размене музејског материјала, разговора о стручним питањима и сл., затим са архивима, библиотекама и другим радним организацијама.

У оквиру сарадње са другим музејима у СР Србији, сарадници Музеја су ангажовани као стручни консултанти у раду на сталној

поставци Завичајног музеја у Светозареву, будуће сталне поставке Музеја револуције у Аранђеловцу, и као непосредни учесници у изради сталне поставке Музеја физичке културе у Београду.

Музеј је активно сарађивао са Републичком заједницом културе, Републичким комитетом за културу, Заједницом музеја Србије, Заводом за заштиту споменика културе, Савезом музејских друштава Југославије, Друштвом музејских радника Србије и другим органима, организацијама и асоцијацијама.

У току године вршена је набавка књига за библиотеку Музеја. У инвентар књига уведено је 78 публикација (купљене 24, размена 43, поклон 7). Набављено је 89 бројева периодичних публикација (купљено 17, размена 69, поклон 3). Комплетно је обрађена 71 књига; инвентарисано је 98 бројева периодичних публикација; корисницима библиотеке издато је 698 публикација, а враћено 518. У картоне размене уведено је 110 публикација.

Обављени су послови општег карактера — израда, усаглашавање и разрада нормативних аката, послови из области стицања, распоређивања и расподеле дохотка и средстава за личне дохотке и заједничку потрошњу, послови из области народне одбране и друштвене самозаштите, разматрана су питања из области кадровске политике и друга питања од интереса за рад и развој Музеја. Два кустоса-приправника завршила су током године приправнички стаж и са успехом положила стручни испит. Три виша кустоса са успехом су положила испит за звање музејског саветника, а један кустос за звање вишег кустоса.